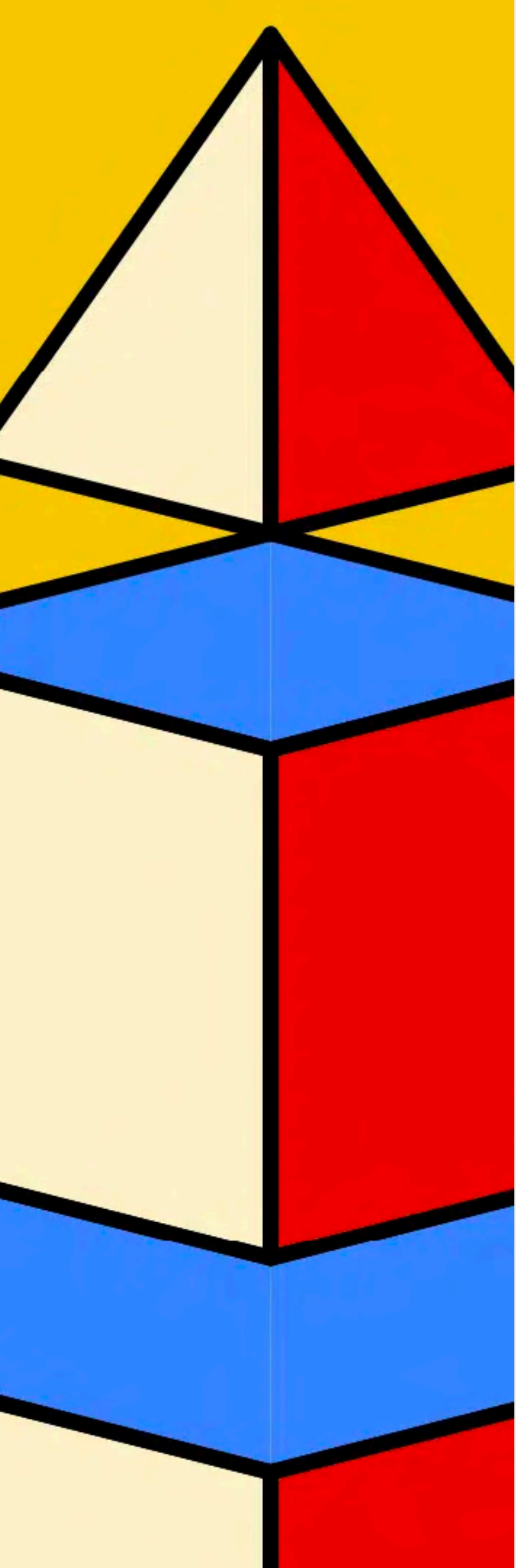

FAGPOLITISK ARBEID: NASJONALT OG LOKALT

Utdanningsforbundet • 10.04.2025 • Emil Øversveen (v/Manifest analyse)

PLAN

- **Om meg:** Sosiolog og utreder ved Manifest analyse, jobber med (bl.a.) økonomisk ulikhet, den nye høyresiden og pensjon
- Veien til den norske modellen: **Tre konkurrerende fortellinger**
- **Dagens politiske situasjon:** Kort analyse
- **Lokalpolitikk:** et forsøkslaboratorium for nasjonale reformer?

VEIEN TIL VELFERDEN: TRE FORTELLINGER

VEIEN TIL VELFERDSSTATEN

- Norge skiller seg ut ved at det er svært bred oppslutning om at den grunnleggende samfunnsmodellen bør bevares og videreutvikles

Norge igjen kåret til verdens beste land å bo i

Men også mange fattigere land får gradvis bedre levekår.

Solskinn og norske flagg. FNs utviklingsprogram har nok en gang kåret Norge til verdens beste land å bo i.

FOTO: KYRRE LIEN / NTB SCANPIX

Kilde: NTB

Publisert 14. sep. 2018 kl. 16:32

Oppdatert 14. sep. 2018 kl. 17:19

Artikkelen er flere år gammel.

TILLIT TIL POLITISKE INSTITUSJONER

Nordmenn på tillitstoppen i Europa

PUBLISERT:

15. juni 2016

[Åpne og les artikkelen i PDF \(456 KB\)](#)

Nordmenn og nordiske borgere har generelt stor tillit til ulike politiske institusjoner sammenliknet med andre europeere. Den europeiske samfunnsundersøkelsen fra 2014 viser at det er politiet som nyter størst tillit i Norge, etterfulgt av rettsvesenet og Stortinget. Både politikerne og de politiske partiene nyter mindre tillit, men størst blant personer med høyt utdanningsnivå. Av partiene uttrykker Fremskrittspartiets velgere minst tillit til politiske institusjoner.

FORFATTER: ØYVIN KLEVEN

Rødt

Politikken

Partiet

Bli medlem

← Rødt-bloggen

Klassekamp ovenfra

8. JANUAR 2025 AV

MÍMIR KRISTJÁNSSON

Et stadig mer radikalisert NHO er blitt en trussel mot den norske modellen.

NHO Geneo / Artikler / Nullprofitt-utvalget: - Et angrep mot den norske modellen

Nullprofitt-utvalget: - Et angrep mot den norske modellen

VEIEN TIL VELFERDSSTATEN

- Norge skiller seg ut ved at det er svært bred oppslutning om at den grunnleggende samfunnsmodellen bør bevares og videreutvikles
- Begge sider av det politiske spektrumet konkurrerer om å ta eierskap til den norske modellen, og om framstiller hverandre som en trussel mot status quo
- Dette skaper også en konkurranse om den norske modellens historie
- Tre fortellinger går ofte igjen om historien til den norske velferdsstaten:
  1. Fortellingen om *den særnorske folkesjela*
  2. Fortellingen om *de framsynte velferdsarkitektene*
  3. Fortellingen om *interessekamp og fagbevegelse*

1) DEN SÆRNORSKE FOLKESJELA

- Fortelling: Nordmenn er et spesielt rettferdig, solidarisk og fornuftig folkeslag, og velferdsstaten gjenspeiler disse egenskapene
- Nasjonalromantisk fortelling: «det er typisk norsk å være god»

«Fotballjentene, håndballjentene, skigutta og Oslo-filharmonikerne. De hevder seg i verdenstoppen. På samme måte skal vi vise at norsk næringsliv klarer seg internasjonalt.

Trenger vi kanskje et nytt slagord?

Det er typisk norsk å være god.»

Gro Harlem Brundtland, nyttårstale 1992

1) DEN SÆRNORSKE FOLKESJELA

- Fortelling: Nordmenn er et spesielt rettferdig, solidarisk og fornuftig folkeslag, og velferdsstaten gjenspeiler disse egenskapene
- Nasjonalromantisk fortelling: «det er typisk norsk å være god»
- Politisk implikasjon: Den norske modellen må beskyttes fra utenlandske impulser, for eksempel nyliberalisme, EU og USA, eller (fra et mer konservativt ståsted) fremmede kulturer
- Motargument: Ikke alle nordmenn har historisk sett vært like interesserte i å bygge opp velferdsstaten

«Den svake drift til virksomhet ... sløves ved vår fattigforsørgelse ... Den mektigste spire til virksomhet er nød, og når man lover å fjerne denne, er det forgjeves å anvende surrogater for å pirre den dorske natur.»

Isaach Willoch, byskriver, 1833

«Samfunnet er nødt til å overlate de ubesindige medlemmene derav til sin egen skjebne.»

Jacob Aall, jernverkseier og medlem av grunnlovsforsamlingen, 1834

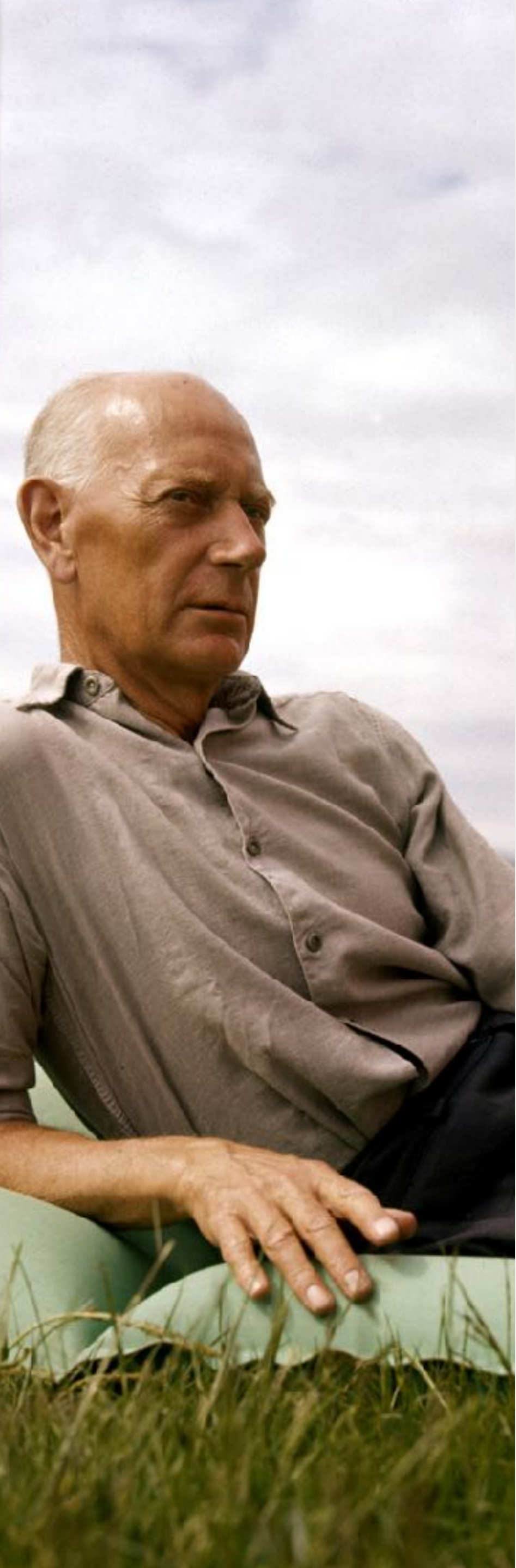

1) DEN SÆRNORSKE FOLKESJELA

- Fortelling: Nordmenn er et spesielt rettferdig, solidarisk og fornuftig folkeslag, og velferdsstaten gjenspeiler disse egenskapene
- Nasjonalromantisk fortelling: «det er typisk norsk å være god»
- Politisk implikasjon: Den norske modellen må beskyttes fra utenlandske impulser, for eksempel nyliberalisme, EU og USA, eller (fra et mer konservativt ståsted) fremmede kulturer
- Motargument: Ikke alle nordmenn har historisk sett vært like interesserte i å bygge opp velferdsstaten
- Den nasjonalromantiske fortellingen sliter med å forklare konflikt, og politiske variasjoner innad i samme kultur

2) DE FRAMSYNTE VELFERDSARKITEKTENE

- Fortelling: Velferdsstaten Norge ble utviklet av en liten gruppe velferdsarkitekter, som hovedsaklig befant seg i Arbeiderpartiet mellom 1935 og ca. 1970
- «Great man theory»: Teori om historien som drevet framover av enestående (og som regel mannlige) enkeltmennesker
- Politisk implikasjon: Vi må følge forfedrenes eksempel, og gå tilbake til dem dersom vi havner på ville veier

MÍMIR
KRISTJÁNSSON

VEIEN
VIDERE FOR
ARBEIDER-
PARTIET

(...) ei politisk
debattbok slik ho skal
vera: kort, konsis og
provoserande.

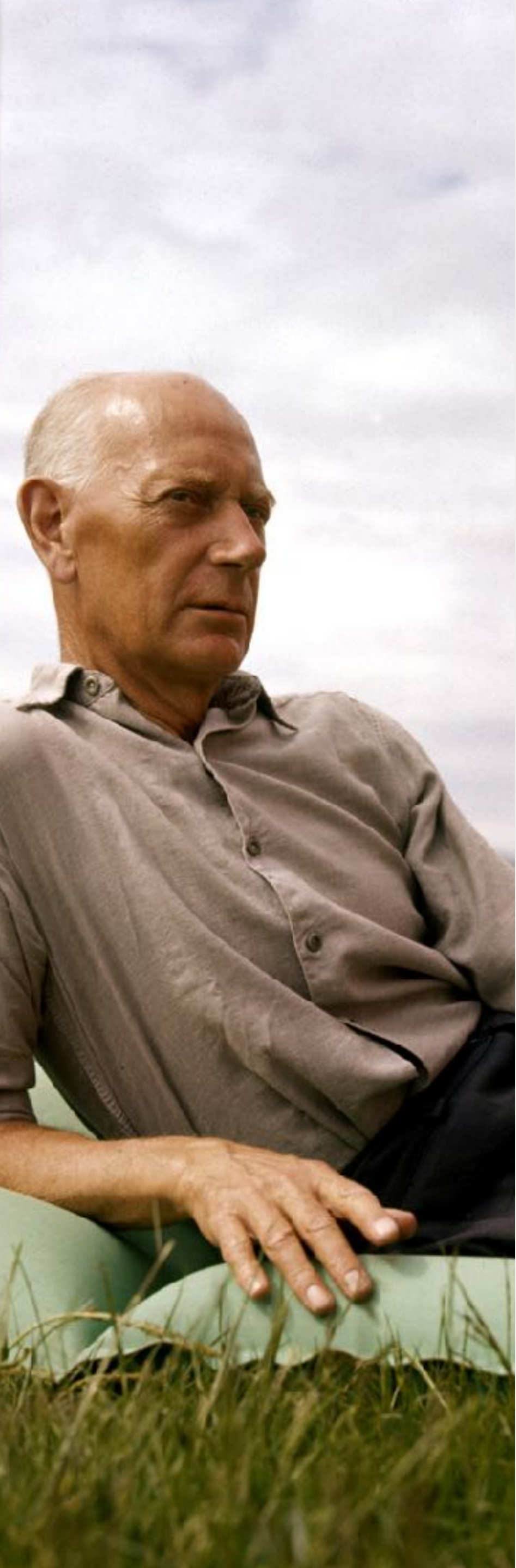
TOM HETLAND.
STAVANGER AFTENBLAD

HVA VILLE GERHARDSEN GJORT?

M

NYTT FORORD

2) DE FRAMSYNTE VELFERDSARKITEKTENE

- Fortelling: Velferdsstaten Norge ble utviklet av en liten gruppe velferdsarkitekter, som hovedsaklig befant seg i Arbeiderpartiet mellom 1935 og ca. 1970
- «Great man theory»: Teori om historien som drevet framover av enestående (som regel mannlige) enkeltpersoner
- Politisk implikasjon: Vi må følge forfedrenes eksempel, og gå tilbake til dem dersom vi havner på ville veier
- Ikke opplagt hva Gerhardsen faktisk hadde gjort i dag, gitt at vi lever **under helt andre omstendigheter** enn i etterkrigstida

3) INTERESSEKAMP OG FAGBEVEGELSEN

- Fortelling: Velferdsstaten er resultatet av et historisk kompromiss mellom ulike bevegelser, hvor særlig fagbevegelsen spiller en sentral rolle
- Ulike grupper har ulike sosiale og økonomiske interesser, og vil organisere seg for å kjempe for disse interessene
- **Politisk implikasjon:** Velferdsstaten er grunnleggende ustabil, og kan kun opprettholdes – eller forandres – gjennom bred og aktiv mobilisering
- Generelt sett finnes det en tydelig sammenheng mellom fagbevegelsens styrke på den ene siden og velferdsstatens karakter på den andre: **jo sterkere fagbevegelse, jo større velferdsstat, og omvendt**
- Samtidig ikke alltid opplagt at det er en tydelig kobling mellom fagbevegelse og partipolitikk

Enorm Frp-oppslutning i LO. Listhaug maner til internt LO-opprør mot Ap.

Sylvi Listhaug mener «de usunne båndene» mellom LO og Ap må brytes.

FAGBEVEGELSENS POLITISKE ROLLE

- Fagbevegelsen er til syvende og sist en interesseorganisasjon: Den skal ivareta medlemmenes økonomiske interesser (lønn, arbeidsvilkår, pensjonsavtaler, osv.)
- Men: Fagbevegelsen har også **en rekke andre politiske og økonomiske funksjoner**
  - Stabiliserer arbeidslivet, og reduserer konfliktnivået
  - Skaper kapable og selvstendige arbeidere, som øker produktiviteten

	Country ↕	GDP per working hour (2019 US\$ PPP) ↕	Year ↕
1	 Ireland	125.09	2019
2	 Norway	100.33	2019
3	 Switzerland	82.91	2019
4	 Luxembourg	80.33	2019
5	 Denmark	76.00	2019
6	 United States	73.70	2019
7	 Netherlands	69.78	2019
8	 Germany	68.85	2019
9	 France	68.63	2019
10	 Belgium	66.27	2019
11	 Sweden	65.54	2019
12	 Austria	65.15	2019
13	 Iceland	64.24	2019
14	 Australia	61.44	2019
15	 Finland	58.44	2019
16	 Canada	57.24	2019
17	 Spain	56.31	2019
18	 Italy	56.09	2019
19	 Singapore	54.55	2019
20	 United Kingdom	54.35	2019
21	 Hong Kong	49.12	2019
22	 Taiwan	46.01	2019
23	 New Zealand	44.55	2019
24	 Turkey	43.69	2019
25	 Japan	42.56	2019

FAGBEVEGELSENS POLITISKE ROLLE

- Fagbevegelsen er til syvende og sist en interesseorganisasjon: Den skal ivareta medlemmenes økonomiske interesser (lønn, arbeidsvilkår, pensjonsavtaler, osv.)
- Men: Fagbevegelsen har også **en rekke andre politiske og økonomiske funksjoner**
  - Stabiliserer arbeidslivet, og reduserer konfliktnivået
  - Skaper kapable og selvstendige arbeidere, som kan øke produktiviteten
  - Kan utgjøre en demokratisk motkraft som aktiviserer folk som kanskje ellers ikke ville vært politisk aktive

The New York Times

DealBook Summit

Elon Musk

**BREAKING
NEWS**

**MUSK: I DISAGREE WITH
THE IDEA OF UNIONS**

FAGBEVEGELSENS POLITISKE ROLLE

- Fagbevegelsen er til syvende og sist en interesseorganisasjon: Den skal ivareta medlemmenes økonomiske interesser (lønn, arbeidsvilkår, pensjonsavtaler, osv.)
- Men: Fagbevegelsen har også en rekke andre politiske og økonomiske funksjoner
  - Stabiliserer arbeidslivet, og reduserer konfliktnivået
  - Skaper kapable og selvstendige arbeidere, som kan øke produktiviteten
  - Kan utgjøre en demokratisk motkraft som aktiviserer folk som kanskje ellers ikke ville vært politisk aktive
- Strukturelle dilemmaer:
  - Hvordan balansere mellom kortsiktige gevinster og langsiktige mål?
  - Hvordan balansere mellom medlemmenes interesser og interessene til systemet som helhet?

DAGENS SITUASJON

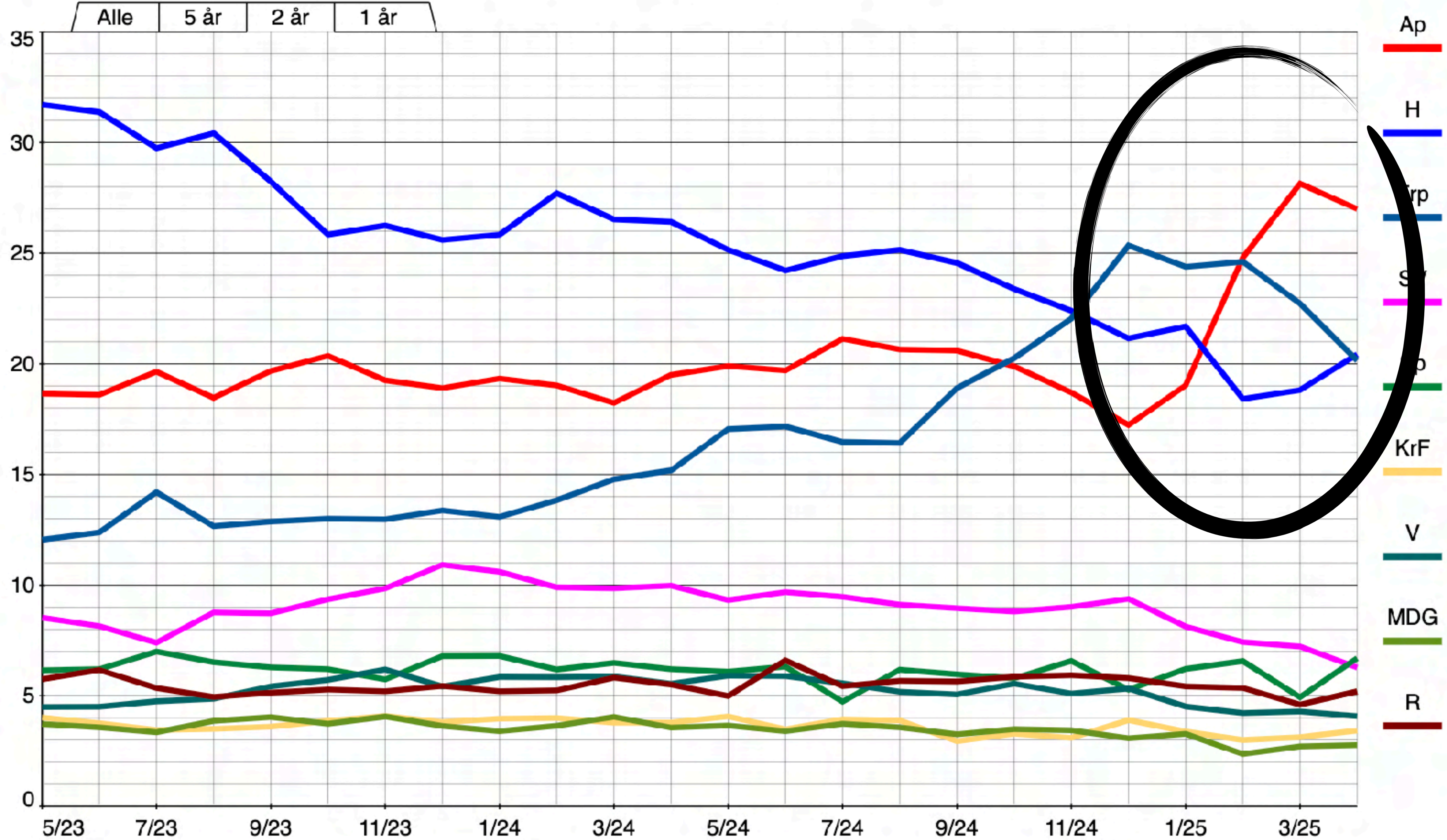
INTERNASJONAL URO: BRA FOR RØDGRØNN SIDE?

- 2025 har vært preget av omfattende geopolitisk og økonomisk uro, hovedsaklig pga Donald Trumps Ukraina- og tollpolitikk
- Politisk oppgang for Arbeiderpartiet, nedgang for FrP på borgerlig side

Gjennomsnitt av nasjonale meningsmålinger om stortingsvalg

INTERNASJONAL URO: BRA FOR RØDGRØNN SIDE?

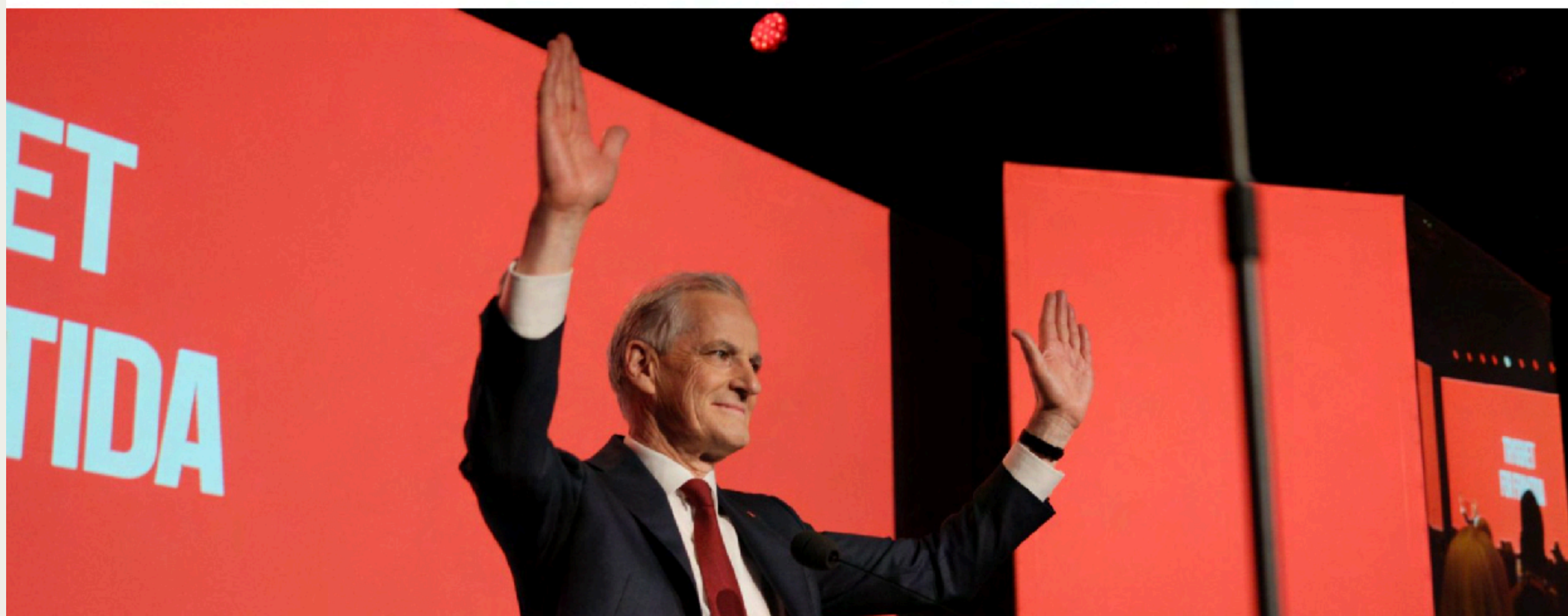
- 2025 har vært preget av omfattende geopolitisk og økonomisk uro, hovedsaklig pga Donald Trumps Ukraina- og tollpolitikk
- Politisk oppgang for Arbeiderpartiet, nedgang for FrP på borgerlig side
- Arbeiderpartiet kan tjene på internasjonal uro på tre måter:
  - Folk søker mot det trygge i utrygge situasjoner (Arbeiderpartiet gjenvalgt etter finanskrisa i 2008, Høyre gjenvalgt under covid)

[Politiske saker](#)[Politikere](#)[Om Arbeiderpartiet](#)[Kontakt oss](#)[Mitt Ap](#)[Bli medlem](#)

- Trygghet for framtida er vår viktigste oppgave

Statsministeren pekte på en ny og krevende verdenssituasjon i sin tale til landsmøte.

INTERNASJONAL URO: BRA FOR RØDGRØNN SIDE?

- 2025 har vært preget av omfattende geopolitisk og økonomisk uro, hovedsaklig pga Donald Trumps Ukraina- og tollpolitikk
- Politisk oppgang for Arbeiderpartiet, nedgang for FrP på borgerlig side
- Arbeiderpartiet kan tjene på internasjonal uro på tre måter:
  - Folk søker mot det trygge i utrygge situasjoner (Arbeiderpartiet gjenvalgt etter finanskrisa i 2008, Høyre gjenvalgt under covid)
  - Vanskeligere for opposisjonen å være i opposisjon

Høyre

Politikk ▾

Politikere ▾

Partiet ▾

Erna Solberg ▾

Støtt oss

Høyre der du bor

Logg inn

BLI MEDLEM ♥

HJEM > VIKTIGSTE SAKER

Ingen slagord.

Bare lavere skatter, mer politi og sikkerhet, kortere helsekøer
og bedre læring i skolen.

INTERNASJONAL URO: BRA FOR RØDGRØNN SIDE?

- 2025 har vært preget av omfattende geopolitisk og økonomisk uro, hovedsaklig pga Donald Trumps Ukraina- og tollpolitikk
- Politisk oppgang for Arbeiderpartiet, nedgang for FrP på borgerlig side
- Arbeiderpartiet kan tjene på internasjonal uro på tre måter:
  - Folk søker mot det trygge i utrygge situasjoner (Arbeiderpartiet gjenvalgt etter finanskrisa i 2008, Høyre gjenvalgt under covid)
  - Vanskeligere for opposisjonen å være i opposisjon
  - Personavhengige faktorer (Stoltenberg-effekten, Høyres Sindre Finnes-problem)
- Valget er på ingen måte en slam-dunk for AP: men *langt* bedre utsikter enn de fleste forventet

VELFERDSPOLITISKE UTFORDRINGER

- Dersom rødgrønn side vinner valget: hvilket mandat skal de styre på?
- Under nåværende stortingsperiode har det blitt avdekket omfattende utfordringer i velferdsstaten:
  - Problemer i kommuneøkonomien (6/10 kommuner i minus)
  - Bemanningsutfordringer i helsesektoren
  - Bemanningsutfordringer i barnehagen

Bedre bemanning i barnehagene

De siste 20 årene har barnehagene gjennomgått betydelige forandringer. De har blitt større, de holder lenger åpent og barna tilbringer flere timer der enn tidligere. I tillegg går langt flere ett- og toåringer i barnehage nå. Resultatet er en svært presset og ofte kritisk lav bemanningssituasjon.

Publisert 04.04.2025

Illustrasjonsbilde: Oda Hveem/Utdanningsforbundet

Utdanningsforbundets medlemsundersøkelser viser at nesten en tredjedel av barnehagelærerne
ser for seg å forlate barnehagen i løpet av ett-tre år, og de er tydelige på at bemanningen må bli
bedre dersom de skal bli i jobben.

VELFERDSPOLITISKE UTFORDRINGER

- Dersom rødgrønn side vinner valget: hvilket mandat skal de styre på?
- Under nåværende stortingsperiode har det blitt avdekket omfattende utfordringer i velferdsstaten:
  - Problemer i kommuneøkonomien (6/10 kommuner i minus)
  - Bemanningsutfordringer i helsesektoren
  - Bemanningsutfordringer i barnehagen
- Risiko for ond sirkel: underbemanning gjør at folk søker seg ut av sektoren, noe som igjen øker underbemanningen
- Fare for at denne type problemstillinger forsvinner fra den nasjonale agendaen dersom «trygg styring» blir det overordnede prosjektet

ARBEIDSTIDSREDUKSJON: LOKALE EKSPERIMENTER

- 2022: Oslo og Stavanger kommune vedtar pilotprosjekt for å teste redusert arbeidstid i barnehagen
- Prosjektet skal gå fram til sommeren i år, og blant annet som formål å undersøke hvorvidt arbeidstidsreduksjon forbedrer arbeidshverdagen og reduserer sykefraværet

Lillo Gård barnehage i Oslo er en av to barnehager som har redusert arbeidstid i to år. Bildet ble tatt ved oppstart av prosjektet i fjor høst. Foto: Bjørn Asle Gri... [Vis mer](#)

Ansatt med redusert arbeidstid: – Jeg føler meg sterkere og har mye mer overskudd

De trives bedre i jobben, opplever bedre helse og har mer overskudd, forteller ansatte som jobber kortere arbeidsuker til forskere.

Her jobber de kun seks timer om dagen

Carl (34) hadde planer om å bytte yrke – så fant han en barnehage som prøver ut kortere arbeidsdag med full lønn.

TIL STEDE: Carl Ophus Sønsterud sier han er mer til stede med de små når dagene er kortere. Her sammen med barnehagestyrer Ada Sexe-Lysvik.

FOTO: INGRID ULEBERG / NRK

[Kaspara Stoltze](#)

Journalist

[Ingrid Uleberg](#)

Journalist

Vi rapporterer fra Lillo gård barnehage

Publisert 8. okt. 2024 kl. 05:24

Oppdatert 8. okt. 2024 kl. 14:37

ARBEIDSTIDSREDUKSJON: LOKALE EKSPERIMENTER

- 2022: Oslo og Stavanger kommune vedtar pilotprosjekt for å teste redusert arbeidstid i barnehagen
- Prosjektet skal gå fram til sommeren i år, og blant annet som formål å undersøke hvorvidt arbeidstidsreduksjon forbedrer arbeidshverdagen og reduserer sykefraværet
- Disse forsøkene er vedtatt lokalpolitisk, og viser at lokalpolitikken ofte kan være mer fleksibel og demokratisk lydhør enn den nasjonale politikken i stort

– Håper dette er starten på en større tredje boligsektor

Da de kommunale boligene i Mellomveien sto tomme måtte Boligstiftelsen i Trondheim ta grep. Nå inngår de samarbeid med Svartlamoen.

Bø-ordfører truer med svar mot regjeringens skattegrep: – Lar meg ikke vippe av pinnen

Ordfører Sture Pedersen (H) mener regjeringen vil stikke kjepper i hjulene for «Norges Monaco». Nå vurderer han svare med flere skattekutt.

Ordfører Sture Pedersen har vært ordfører i Bø siden 2007. På grunn av at Bø i Vesterålen kuttet i formuesskatten i 2019, fikk de kallenavnet «Norges Monaco».

FOTO: BARBRO ANDERSEN

[Marius Guttormsen](#)

Journalist

[Johannes Sæheim Pedersen](#)

Journalist

[Andreas Budalen](#)

Journalist

Publisert 15. mai 2024 kl. 16:39

Oppdatert 15. mai 2024 kl. 16:46

ARBEIDSTIDSREDUKSJON: LOKALE EKSPERIMENTER

- 2022: Oslo og Stavanger kommune vedtar pilotprosjekt for å teste redusert arbeidstid i barnehagen
- Prosjektet skal gå fram til sommeren i år, og blant annet som formål å undersøke hvorvidt arbeidstidsreduksjon forbedrer arbeidshverdagen og reduserer sykefraværet
- Disse forsøkene er vedtatt lokalpolitisk, og viser at lokalpolitikken ofte kan være mer fleksibel og demokratisk lydhør enn den nasjonale politikken i stort
- Denne type forsøk er ikke bare gunstige for dem det gjelder, men kan også produsere empiri – statistikk, erfaringer, og lignende – som kan anvendes i den nasjonale debatten
- Lokalpolitikken kan altså fungere som et «forskningslaboratorium» for politikk man ønsker å få gjennomført på nasjonalt plan – og på denne måten etablere en kobling mellom det lokale og det nasjonale

TAKK FOR MEG!

emil.oversveen@manifest.no

tlf: 94862884

